

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY
DLA MIASTA RACIBÓRZ ZA ROK 2023**

Rada Miasta Racibórz Uchwałą nr LXI/870/2023 z dnia 30 sierpnia 2023 r. przyjęła Program Wspierania Rodziny dla Miasta Racibórz na lata 2023-2025, który powstał w oparciu o artykuł 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz.177).

Ustawa wprowadziła zadania oraz obowiązki sprawozdawcze, które obligują wójtów, burmistrzów i prezydentów do przygotowania sprawozdań dotyczących realizacji zadań wynikających z w/w ustawy do dnia 31 marca każdego roku.

Katalog zadań, realizowanych przez samorząd gminny zawiera:

- 1) opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości, zwłaszcza, gdy przepisy przywołanej ustawy przewidują możliwość zlecenia realizacji tych zadań przez organy jednostek samorządu terytorialnego.

Na terenie naszego miasta działania na rzecz rodzin wymagających wsparcia realizują: Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, Sąd Rejonowy, kuratorzy zawodowi i społeczni, Policja, Urząd Miasta, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz organizacje pozarządowe realizujące zadania na rzecz wspierania rodziny.

Adresatami programu są rodziny z dziećmi, zamieszkujące na terenie Miasta Racibórz. Finansowanie Programu odbywa się ze środków budżetu miasta, dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych, dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych, programów rządowych z zakresu wspierania rodziny oraz innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych.

Celem głównym Programu jest tworzenie sprzyjających warunków dla funkcjonowania rodziny, a nie bezpośrednio zaspokajanie jej potrzeb.

W 2023 roku na terenie Miasta Racibórz realizowane były działania i przedsięwzięcia w obszarach określonych programem tj.:

1. Zapewnienie rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych socjalnego bezpieczeństwa poprzez dostarczenie usług i świadczeń.

Zadowalająca sytuacja materialna rodziny determinuje w znacznym stopniu zabezpieczanie potrzeb rodziny, zarówno tych podstawowych jak i wyższego rzędu. To dzięki środkom materialnym można zabezpieczyć potrzeby żywnościowe, mieszkaniowe, ale również zdrowotne, edukacyjne czy dalej idąc potrzeby kulturalne i rekreacyjne.

Niedostateczna ilość środków materialnych zaburza funkcjonowanie rodziny poprzez zachwianie poczucia bezpieczeństwa, rodzi sytuacje stresogenne, które mogą prowadzić do wielu dysfunkcji. Pomoc rodzinie poprzez dostarczenie środków materialnych jak i niematerialnych w celu zabezpieczenia potrzeb jej członków, pozwala na przeciwdziałanie powstawaniu dysfunkcji.

Raciborskie rodziny w 2023 roku korzystały z licznych świadczeń szeroko rozumianej pomocy społecznej przyznawanej, między innymi, na podstawie ustawy

o pomocy społecznej, ustawy o oświadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Pomoc materialna udzielana rodzinom w 2023 roku		
L.p.	Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin
1.	Zasiłek rodzinny z dodatkami	419
2.	Świadczenie wychowawcze „500+” w ramach koordynacji zabezpieczenia społecznego	9
3.	Świadczenie rodzicielskie	121
4.	Świadczenie pielęgnacyjne	258
5.	Zasiłek pielęgnacyjny	1628
6.	Świadczenie pielęgnacyjne dla opiekuna osoby niepełnosprawnej	2
7.	Jednorazowe świadczenie na podstawie ustawy „Za życiem”	1
8.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	84
9.	Fundusz Alimentacyjny	179

Źródło: Dane OPS Racibórz

W celu wzmocnienia funkcji rodziny i budowania więzi rodzinnych Miasto Racibórz realizowało także programy dla rodzin wielodzietnych. Gminny Program „Rodzina +” skierowany jest do rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie Miasta Racibórz. Celem Programu jest zwiększenie możliwości zaspokojenia potrzeb tych rodzin, w szczególności: rekreacyjnych, sportowych i kulturalnych oraz promocja rodziny, jako podstawowej i najważniejszej komórki społecznej. Program realizowany jest poprzez opracowanie, promocję i koordynację ulg w różnych dziedzinach usług.

Ponadto zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny w Mieście Racibórz realizowane były działania wprowadzone zapisami ustawy tj: zapewniono dostęp do szeregu uprawnień przysługujących członkom rodziny wielodzietnej, polegających na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności na podstawie wydanych Kart Dużej Rodziny. Ustawa określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny, sposób przyznawania im uprawnień oraz sposób realizacji i finansowania zadań wynikających z ustawy. Dostęp do towarów i usług na korzystnych warunkach sprzyja zaspakajaniu potrzeb rodzin również w dziedzinie kultury i wypoczynku oraz spędzania wspólnie wolnego czasu.

Pomoc niematerialna udzielona rodzinom w 2023 roku		
L.p.	Rodzaj świadczenia - usługi	Liczba osób
1.	Wydanie Karty Dużej Rodziny	960
2.	Wyżywienie w szkołach i przedszkolach na podstawie decyzji administracyjnej	95
3.	Wyżywienie w szkołach i przedszkolach na wniosek Dyrektora placówki	15

Źródło: UM Racibórz, OPS Racibórz

W ramach wsparcia rodzin z dziećmi, w rodzinach które nie przekraczają kryterium ustawowego pomocy społecznej przyznawane są stypendia dla uczniów o charakterze socjalnym oraz zasiłki szkolne. W 2023 roku z pomocy w formie stypendium skorzystało 23 dzieci oraz 8 dzieci z zasiłku szkolnego.

2. Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia ich prawidłowego funkcjonowania.

Rodzina jest podstawową i najważniejszą komórką społeczną. To tam dokonuje się kształtowanie naszego społeczeństwa. Instytucje państwowe oraz organizacje pozarządowe prowadzą działalność wspierającą i edukacyjną na rzecz rodziny. W sytuacji, gdy rodzina nie jest w stanie przy wykorzystaniu własnych uprawnień i możliwości zabezpieczyć swych potrzeb konieczne jest wsparcie zewnętrzne. Takie wsparcie organizowane jest również w Mieście Racibórz. Zadania realizowane są przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej tj. Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jak również przez jednostki oświatowe: Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną, szkoły, przedszkola.

Działania wspierające rodzinę podejmują także organizacje pozarządowe działające na terenie naszego Miasta. Działania powyższych instytucji są wyspecjalizowane i dostosowane do realnych potrzeb rodziny. Tylko szybka i adekwatna do potrzeb danej rodziny pomoc daje gwarancję zażegnania kryzysu i przywrócenie rodzinie zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu wsparcia rodziny, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka Wsparcia Dziennego prowadzona jest w naszym Mieście przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Rodziny

„Pomocna Dłoń” i realizuje pomoc w formie pracy podwórkowej i wspierającej w placówce. Miasto udziela dotacji na prowadzenie w/w placówki.

Placówka w 2023 roku zapewniała dzieciom i młodzieży opiekę i wychowanie poprzez działanie zatrudnionych wychowawców, pedagogów ulicy, instruktorów oraz wolontariuszy, pomoc w nauce (korepetycje, współpraca z pedagogami szkolnymi i nauczycielami podopiecznych), organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe, rozwój zainteresowań, wokalnych - chór, plastyczno-technicznych, modelarskich, dziennikarskich, kulinarnych, tanecznych, wspinaczki ściankowej, a także wycieczek pieszych i rowerowych. Pracę podwórkową realizowano z wykorzystaniem „Mobilnej szkoły.” Na terenie Placówki umożliwiono rodzicom i dzieciom regularne konsultacje psychiatry dziecięcego. Liczba dzieci uczęszczających do Placówki Wsparcia Dziennego wynosiła 30 osób.

Bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielała zarówno dzieciom jak i rodzicom Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Raciborzu.

Do zadań Poradni należy m. in. diagnozowanie dzieci i młodzieży. Efektem diagnozowania dzieci i młodzieży jest wydanie opinii lub wydanie orzeczenia o potrzebie: kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, objęcie dzieci i młodzieży bezpośrednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

W 2023 roku Poradnia prowadziła następujące działania na rzecz rodzin oraz dzieci:

- konsultacje psychologiczne dla rodziców stacjonarne – 201,
- konsultacje dla uczniów szkół ponadpodstawowych – 6,
- konsultacje psychologiczne w terenie dla rodziców – 92,
- konsultacje psychologiczne w terenie dla uczniów – 13,
- konsultacje psychologiczne w terenie dla nauczycieli w szkołach – 126,
- konsultacje psychologiczne w terenie dla nauczycieli w placówkach – 23,
- konsultacje psychologiczne w terenie dla pedagogów – 44,
- konsultacje psychologiczne w terenie dla dyrektorów – 33.

W sytuacji, gdy rodzina przeżywa trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych może uzyskać wsparcie asystenta rodziny. Do głównych zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia 5 asystentów rodziny. W okresie sprawozdawczym wsparciem asystenta rodziny objętych było 91 rodzin, w których wychowywało się 192 dzieci, w tym 3 rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu, które powstało w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, w oparciu o ustawę o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wśród rodzin objętych asystenturą 79 rodzin zostało zobowiązanych przez Sąd do współpracy z asystentem rodziny oraz 12 przez pracownika socjalnego. Koszty na zatrudnienie asystentów rodziny w części pochodzą z budżetu miasta w części zaś finansowane są z budżetu państwa jako dotacja w ramach rządowego programu „Asystent rodziny”. W 2023 roku wydatki na wynagrodzenia dla asystentów rodziny wyniosły **210 090 zł.** z czego: 158 506 zł. z budżetu miasta oraz 51 584 zł. z budżetu państwa.

W sytuacji zabezpieczenia żywotnych interesów rodziny oraz bezpieczeństwa jej członków dochodzi do uruchomienia szczególnych form pomocy, do których należy zapewnienie schronienia i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

W 2023 roku ze schronienia w Domu dla Matek z Dziećmi „Maja” prowadzonym przez Stowarzyszenie Przyjaciół Człowieka „Tęcza” skorzystało 18 kobiet i 22 dzieci.

W przypadku, gdy rodzina przeżywa trudności w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych a pomoc ze strony asystenta rodziny nie jest wystarczająca i skuteczna postanowieniem Sądu Rodzinnego dzieci z takiej rodziny mogą być umieszczone w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed

umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki za pobyt dziecka w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2023 roku rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 50 dzieci w tym:

- 31 dzieci przebywało w rodzinach zastępczych,
- 1 dziecko w Pogotowiu Opiekuńczym,
- 13 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (w Samborowicach, Kuźni Raciborskiej, Cyprzanowie oraz Pogrzebieniu),
- 1 dziecko w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym,
- 3 dzieci w Okręgowym Ośrodku Wychowawczym,
- 1 dziecko w internacie dla osób słabosłyszących w Raciborzu.

Pieczka zastępcza zapewnia m.in. pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny biologicznej lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia. Do rodziny biologicznej powróciło 1 dziecko.

Wydatki za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej ponoszone są z budżetu miasta Racibórz.

3. Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie poprzez podejmowanie działań interdyscyplinarnych.

Zarządzeniem nr 2989/2023 Prezydenta Miasta Racibórz z dnia 1 grudnia 2023 r. powołano nowy skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Racibórz zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W dniu 15.12.2023 r. odbyło się pierwsze spotkanie członków nowego zespołu. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy m.in. diagnozowanie problemu przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą mających na

celu przeciwdziałanie temu zjawisku, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, monitorowanie zjawiska przemocy oraz prowadzenie procedury „Niebieskie Karty.”

W 2023 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 155 formularzy „Niebieska Karta” cz. A, z czego:

- 139 sporządzonych przez funkcjonariuszy policji,
- 13 sporządzonych przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 2 sporządzone przez pracownika oświaty – pedagoga szkolnego,
- 1 sporządzona przez służbę zdrowia.

W ramach ustalonego planu pomocy rodzinom i osobom dotkniętym problemem przemocy domowej:

- a) złożono 81 wniosków do III Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego w Raciborzu z prośbą o wgląd w sytuację małoletnich członków rodziny;
- b) w sprawie 14 rodzin przekazano zgromadzoną dokumentację prowadzonej procedury „Niebieskie Karty” do Sądu Rejonowego w Raciborzu;
- c) w sprawie 37 rodzin złożono wnioski do Wydziału Kryminalnego KPP w Raciborzu o możliwości popełnienia przestępstwa;
- d) w sprawie 25 rodzin przekazano zgromadzoną dokumentację prowadzonej procedury „Niebieskie Karty” do toczącego się postępowania w Wydziale Kryminalnym KPP w Raciborzu;
- e) w sprawie 29 rodzin nawiązano współpracę i przekazano dokumenty do innych Zespołów Interdyscyplinarnych;
- f) w sprawie 53 rodzin podjęto współpracę z Fundacją Centrum Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem w Raciborzu przy ul. Szewskiej 3/8;
- g) w sprawie 44 rodzin pracownik socjalny występował w charakterze świadka w Wydziale Kryminalnym KPP w Raciborzu, w sprawie 2 rodzin przed Sądem Rejonowym w Raciborzu;
- h) wystosowano 85 pisemnych wezwań dla osób stosujących przemoc, 51 pisemnych zaproszeń dla osób doznających przemocy;
- i) w sprawie 1 rodziny zgłoszono do Prokuraturze Rejonowej w Raciborzu możliwość popełnienia przestępstwa;
- j) w sprawie 38 osób złożono wnioski o przebadanie pod kątem uzależnienia od alkoholu do GKRPA.

W 2023 roku odbyło się 347 spotkań powołanych grup roboczych i diagnostyczno – pomocowych. Członkowie grup spotykali się w trybie interwencyjnym, a skład członków był ruchomy i zależny od indywidualnych potrzeb poszczególnych rodzin. W grupach roboczych i diagnostyczno – pomocowych brali udział dzielnicowi, w których rewirze zamieszkuje dana rodzina, kuratorzy sądowi, pracownicy socjalni, pedagodzy, przedstawiciele placówek oświatowych, do których uczęszczają dzieci zagrożone przemocą oraz przedstawiciel GKRPA.

4. Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę.

W 2023 roku jeden pracownik socjalny ukończył modułowe szkolenie dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie – Studium interwencji i Pomocy Psychologicznej i otrzymał certyfikat specjalisty z zakresu pracy z osobą doświadczającą przemocy. Ponadto Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego uczestniczył w szkoleniu „Praktyczne zastosowanie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej”. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego wraz z koordynatorem „Niebieskiej Karty” w KPP Policji w Raciborzu na terenie SP nr 13 w Raciborzu prowadzili szkolenie dla nauczycieli oraz pedagogów szkół podstawowych. Celem szkolenia było wsparcie merytoryczne pracowników oświaty w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz zapoznanie z wiedzą dotyczącą obowiązków, jakie spoczywają na przedstawicielach oświaty w zakresie sporządzania „Niebieskiej Karty”. Ponadto pracownicy na bieżąco śledzą przepisy z zakresu bieżących ustaw oraz pogłębiają wiedzę poprzez uczestnictwo w webinarium on line. Asystenci rodziny uczestniczą raz w miesiącu w szkoleniach z zakresu superwizji.

5. Sporządzenie sprawozdań

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. 2024 r. poz.177) do 31 lipca każdego roku oraz do 31 stycznia roku następnego sporządzane są sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywane są do Wojewody za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.